

Janusz Załuska

JUBILEUSZ 25-LECIA DZIAŁALNOŚCI KOŁA PTZ W BYDGOSZCZY

Już po raz drugi Koło bydgoskie Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego było organizatorem ogólnokrajowego zjazdu naukowego, który odbył się we wrześniu 1987 r., w 65 rocznicę istnienia PTZ i w 15 rocznicę założenia jego Koła w Bydgoszczy. Wieloletnia i wszechstronna działalność Towarzystwa była już omawiana obszernie na uroczystym jubileuszowym pięćdziesiątym Zjeździe w Krakowie; tym razem więc spotkanie rozpoczęło podsumowanie piętnastoletniej działalności Koła bydgoskiego.

*   *
*
*
*

W sierpniu 1972 roku, w niewielkim pokoju, na III piętrze budynku tutejszej Akademii przy ulicy Hetmańskiej, zebrało się pięć osób. Byli to: docent Krystyna Załuska, długoletni członek PTZ, wkrótce profesor i kierownik Zakładu Genetyki Zwierząt ATR, dr Benedykt Musiał, dyrektor Wojewódzkiej Stacji Oceny Zwierząt, docent Kazimierz Bieliński, dyrektor Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego w Kołudzie Wielkiej, dr Alfred Dankowski z Wojewódzkiego Zarządu PGR, a oprócz nich - autor niniejszego artykułu.

Inicjatorką założenia Koła była profesor Krystyna Załuska, która uzyskując aprobatę Zarządu Głównego w Warszawie zaproponowała zaproszonemu przez nią zespołowi przygotowanie zebrania organizacyjnego. Zebranie to odbyło się 9 września 1972 r. i zgromadziło 49 osób, głównie należących już do PTZ, które wobec braku koła miejscowego brały dotychczas udział w pracach różnych kół, m.in. poznańskiego, olsztyńskiego i warszawskiego. Z ramienia Zarządu Głównego, w zebraniu założycielskim brał udział profesor Antoni Kaczmarek z Akademii Rolniczej w Pozna-

niu. Po referacie wprowadzającym, przedstawiającym historię oraz aktualne cele działalności PTZ, dokonano wyboru pierwszego zarządu Koła. W jego skład weszli wszyscy członkowie zespołu założycielskiego.

Od tego czasu minęło 5 kadencji, a szóstą rozpoczęto w czerwcu 1986 roku. Od momentu założenia Koła, przez niemal pełne 5 kadencji - aż do Jej śmierci w lipcu 1984 roku - przewodniczącą zarządu Koła bydgoskiego była profesor Krystyna Załuska. Jeden z członków Kolegium Odznaki Honorowej PTZ, w swoim piśmie, tak pokrótce scharakteryzował Jej działalność - „miałem możność podziwiać umiejętności organizacyjne i zaangażowanie w pracy profesor dr hab. Krystyny Załuska przy tworzeniu, a później przy prowadzeniu Koła bydgoskiego PTZ..., które pod Jej przewodnictwem znalazło się wśród najaktywniejszych w kraju". Bez obawy o posądzenie o subiektywizm, bo na podstawie opinii wielu członków Koła, można powiedzieć, że profesor Załuska, oddziałując swą wybitną osobowością, potrafiła w środowisku wytworzyć swoistą atmosferę i styl pracy, charakteryzujące się optymizmem, koleżeńskością, wzajemną życzliwością i - nie waham się użyć tego słowa - zapału do bezinteresownej działalności społecznej, której równocześnie nadała wysoką wartość merytoryczną. Trudno jest utrzymać ten poziom, gdy od kilku lat nie ma wśród nas profesor Krystyny Załuska.

Spośród członków zespołu założycielskiego jedynie piszący te słowa nadal znajduje się w Zarządzie, sprawując obecnie funkcję przewodniczącego Koła. Spośród nowych członków, nie uwzględniając kadencji bieżącej, najdłużej pracuje dr Dominik Mrówczyński, który jako wiceprzewodniczący kierował działalnością Koła po śmierci profesor Krystyny Załuska, do czasu ukonstytuowania się nowego zarządu. Inni jego członkowie rezygnowali, lub nie uzyskiwali aprobaty wyborców po jednej, lub dwóch kadencjach. Ciągłość pracy Koła, pod względem administracyjnym zapewniali zwłaszcza dwaj jego sekretarze: dr Stanisław Kubacki i dr Zenon Bernacki. Każdy z nich pełnił swe funkcje przez 6 lat. Aktualnie sekretarzem jest dr Maria Bogdzińska.

Liczba członków Koła szybko wzrastała. Podczas gdy na początku pierwszej kadencji było ich 49, to ku jej końcowi liczba ta zwiększyła się niemal dwukrotnie - do 95, a w czwartej kadencji do Koła należały już 133 osoby. Ostatnio, na skutek zmian miejsc pracy i przeniesienia się do innych Kół, pozostało 125 członków, lecz mamy już nowe zgłoszenia. Wśród członków znaczną grupę tworzą pracownicy naukowcy ATR, a także zootechnicy pracujący w różnych jednostkach gospodarczych, administracyjnych i dydaktycznych w terenie. Liczną grupę stanowią również pracownicy naukowcy instytutów resortowych i pracownicy Okręgowej Stacji Hodowli Zwierząt w Bydgoszczy (tab. 1), przy czym zdecydowana większość członków pochodzi z województwa bydgoskiego (108 osób).

T a b e l a 1

Członkowie Koła PTZ w Bydgoszczy według miejsc ich zatrudnienia

Zatrudnienie	Liczba członków
Akademia Techniczno-Rolnicza	45
Różne jednostki gospodarcze, administracyjne i dydaktyczne w terenie	42
Instytuty resortowe i ich zakłady terenowe	22
Okręgowa Stacja Hodowli Zwierząt	16
Razem	125

Zgodnie ze statutem, głównym kierunkiem działalności Koła jest organizowanie i prowadzenie zebrań referatowo-dyskusyjnych. Ogółem w okresie istnienia Koła, do 20 maja 1987 r. odbyło się 126 takich zebrań. Liczbę zebrań w poszczególnych kadencjach przedstawia tabela 2. Jeżeli pominiemy kadencję bieżącą, która jeszcze trwa i uwzględnimy lata kalendarzowe, to okaże się, że przeciętnie rocznie, w miesiącach pracy dydaktycznej szkoły wyższej, odbywało się 8 zebrań. Ich liczba w poszczególnych latach, wahała się od 4 - w pierwszym roku istnienia Koła, obejmującym tylko 4 ostatnie jego miesiące - do 11 w roku 1980. Pod względem tematyki, którą szczegółowo ujmuje tabela 3, najwięcej zebrań poświęcono hodowli bydła, owiec i trzody chlewnej (36%). Często były także referaty sprawozdawcze z wyjazdów na staże zagraniczne, omawiające problematykę hodowli i chowu zwierząt w różnych krajach świata. Na kolejnych miejscach znajdowała się tematyka genetyczna, a również związana z żywieniem zwierząt i paszoznawstwem oraz dotycząca przeglądu zagadnień referowanych na międzynarodowych naukowych zjazdach zootechnicznych. Jest sprawą oczywistą, że nie tylko liczba, ale także merytoryczna wartość wygłoszonych i diskutowanych referatów ma znaczenie dla oceny jakości pracy Koła. Jednak jej wartościowanie nie jest zamierzeniem autora, który uważa, że wkraczanie w tę dziedzinę stawiałoby go w niezręcznej sytuacji. Można jednak powiedzieć, że

T a b e l a 2

Liczba zebrań referatowo-dyskusyjnych Koła PTZ w Bydgoszczy w kolejnych kadencjach

Kadencja	Lata	Liczba zebrań
I	1972-1974	19
II	1974-1977	26
III	1977-1980	26
IV	1980-1983	24
V	1983-1986	23
VI	1986-1989	8
Razem		126

T a b e l a 3

Tematyka zebrań referatowo-dyskusyjnych Koła PTZ w Bydgoszczy
w latach 1972-1987

Tematyka	Liczba zebrań
Środowisko hodowlane	6
Żywienie zwierząt i paszoznawstwo	8
Genetyka zwierząt	9
Hodowla bydła	19
Hodowla owiec	15
Hodowla trzody chlewnej	11
Hodowla koni	8
Hodowla drobiu	5
Hodowla zwierząt futerkowych	4
Hodowla owadów użytkowych	2
Mięsoznawstwo	7
Hodowla i chów zwierząt za granicą	19
Zjazdy naukowe międzynarodowe (przeгляд tematyki zjazdów)	9
Inne	4
Razem, do 20 maja 1987 r. włącznie	126

zwłaszcza jeśli chodzi o prelegentów, to starano się zapraszać przede wszystkim osoby z tytułami profesorskimi i uznawane za najwyższe autorytety krajowe. Ogółem referaty wygłosiło 70 prelegentów, z których 45 nie było członkami Koła. Zamiejscowi prelegenci zawsze są mile widziani i przyjmowani z zainteresowaniem, ale zapraszanie ich staje się coraz trudniejsze, ze względu na ograniczenia finansowe. Miarą zainteresowania referatami może być frekwencja na zebraniach. Przegląd list obecnych na nich członków i gości zdaje się wskazywać na atrakcyjność zwłaszcza tych zebrań, na których omawiano: zastosowania radiestezji w zootechnice, problematykę kongresów międzynarodowych oraz tematykę hipologiczną - jeśli ujmowano ją w aspekcie historycznym.

W czerwcu 1976 roku ówczesny przewodniczący Koła zorganizował sesję wyjazdową na terenie województwa gdańskiego. Wzięły w niej udział 43 osoby (26 członków i 17 gości). Zwiedzano Zakład Rolny Krzyżanów w Kombinacie PGR Malbork, w którym zlokalizowane zostało jedno z doświadczeń FAO, dotyczące porównania użytkowości potomstwa buhajów różnych odmian bydła czarno-białego, utrzymywanego w ujednoliconych warunkach. Następnie odbyło się zebranie referatowo-dyskusyjne, na którym dr Genowefa Kalinowska wygłosiła referat objaśniający metodę i ówczesny stan wyników tego doświadczenia. Na zakończenie uczestnicy wzięli udział w aukcji bydła w Malborku.

Udział członków Koła w zjazdach naukowych PTZ, łączony z wygłaszaniem referatów i doniesień, był ważnym elementem ich działalności. Ogółem - bez uwzględnienia odbywającego się obecnie - uczestniczono w 7 takich zjazdach. Wygłoszono wówczas

3 referaty wiodące: dwa na XLI Zjeździe w 1974 r. w Bydgoszczy i jeden na XLVII Zjeździe w 1982 r. w Szczecinie. Wszystkie dotyczyły problematyki owczarskiej (tab. 4). Łatwo zauważyć, że największą aktywność w przygotowaniu i wygłoszeniu doniesień przejawiali dotychczas członkowie Koła grupujący się w Sekcji Hodowli Owiec. Zreferowali bowiem więcej niż połowę wszystkich doniesień. Na drugim miejscu znajdują się członkowie przynależni do Sekcji Hodowli Trzody Chlewnej, a na trzecim do Sekcji Hodowli Zwierząt Futerkowych. Oalsze, równorzędne miejsca zajmują członkowie uczestniczący w obradach Sekcji Hodowli Bydła i Hodowli Koni.

T a b e l a 4

Liczba doniesień naukowych, wygłoszonych przez członków Koła PTZ w Bydgoszczy, na ogólnokrajowych Zjazdach Naukowych PTZ w latach 1974-1985

Zjazd	Miejsce i rok zjazdu	Sekcja Hodowli						Razem
		Bydła	Owiec	Zwierząt Futerkowych	Koni	Trzody Chlewnej	Drobiu	
XLI	Bydgoszcz 1974	-	16	1	-	8	-	25
XLIII	Lublin 1978	-	-	-	1	4	-	5
XLIV	Warszawa 1979	1	26	1	-	-	-	28
XLVI	Olsztyn 1981	-	-	-	2	10	-	12
XLVII	Szczecin 1982	2	21	3	-	-	-	26
XLIX	Poznań 1984	-	-	-	3	13	-	16
XL	Kraków 1985	3	12	8	-	-	-	23
Ogółem		6	75	13	6	35	-	135

Członkowie Koła uczestniczyli również w Kongresach Europejskiej Federacji Zootechnicznej, której - jak wiadomo - PTZ jest członkiem i posiada w niej swoich reprezentantów. Dwie osoby spośród członków Koła, w latach 1975-1981, brały czynny udział w 7 kolejnych Kongresach, wygłaszając 13 zespołowo opracowanych doniesień w Komisji Genetyki; Hodowli Owiec i Hodowli Koni. Tematy doniesień dotyczyły m.in. odziedziczalności oraz korelacji genetycznych i fenotypowych niektórych cech użytkowych merynosa polskiego, wpływu inbrodu na produkcyjność stad zarodowych owiec tej rasy, wpływu krzyżowania towarowego owiec na wartość poubojową mieszańców, współzależności między plennością i użytkowścią wełnistą owiec - matek merynosa polskiego, kontynuacji linii starotrakeńskich oraz określenia stopnia

inbrodu i spokrewnienia pogłowia odmiany mazurskiej konia wielkopolskiego. W roku 1975 Kongres EFZ odbywał się w Warszawie i ówczesny przewodniczący zarządu Koła bydgoskiego brał czynny udział w pracach Komitetu organizacyjnego tego kongresu.

Rozwój naukowy członków Koła zaznaczył się bardzo wyraźnie. Chociaż jest on w pierwszym rzędzie ich dorobkiem własnym, a także instytucji w których pracowali, to jednak należy on również do charakterystyki środowiska naukowego, grupującego się w Kole bydgoskim.

Doktoraty. Doktoryzowało się 39 członków Koła, w tym 24 pracowników ATR, 11 z instytutów badawczych oraz 4 pracowników terenowych. Na tutejszym Wydziale Zootechnicznym odbyły się 23 obrony, a 16 w innych uczelniach lub w instytutach. Tematyka rozpraw doktorskich była bardzo różnorodna i dotyczyła m.in.: fizjologii zwierząt, problematyki zoohigienicznej, żywienia i paszoznawstwa, genetyki, a także hodowli owiec, bydła, trzody chlewnej, koni i zwierząt futerkowych oraz wartości poubojowej tuszy.

Habilitacje. Habilitowało się i uzyskało stanowisko docenta 5 osób. Ich dorobek naukowy i rozprawy habilitacyjne były ukierunkowane na problematykę: hodowli trzody chlewnej, hodowli bydła, hodowli owiec, mięsoznawstwa i paszoznawstwa. Kolejność problematyki podana jest zgodnie z chronologią ukończenia przewodów habilitacyjnych. W przygotowaniu są dalsze habilitacje.

Tytuły profesorskie. W minionym XV-leciu Rada Państwa nadała tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego następującym siedmiu członkom Koła, których nazwiska wymieniam w kolejności nadania tytułu: Janusz Załuska (1973), Witold Podkówka (1974), Krystyna Załuska (1978), Henryk Bieguszewski (1979), Julian Piotr Kluczek (1980), Maciej Osikowski (1985), Bronisław Rak (1987). Tytuł profesora zwyczajnego nadano profesorowi Witoldowi Podkównie w roku 1984.

Przedstawiony w dużym skrócie zarys działalności bydgoskiego Koła PTZ w minionym XV-leciu nie jest kompletny, ponieważ niektóre formy działalności, nie mające charakteru instytucjonalnego, nie mogły mieć dokumentacji w naszym sekretariacie. Mam tu na myśli m.in. działalność członków Koła na rzecz upowszechniania wiedzy zootechnicznej w terenie i ich współpracę badawczą z innymi ośrodkami naukowymi w kraju. Pragnę też zaznaczyć, iż zarys ten jest jedynie przeglądem faktów, a nie ich oceną.

Na zakończenie chciałbym dodać, że materiały archiwalne, pod moim bezpośrednim kierunkiem, usystematyzował i źródłowo opisał w swojej pracy dyplomowej mgr inż. Wiesław Sienicki, ułatwiając mi w ten sposób przygotowanie niniejszego opracowania.